

**ხალხური თვითშემოქმედების გუნდები ზემო აჭარაში
(XX საუკუნის 30-40-იანი წლები)**

ქართული ხალხური შემოქმედება, მათ შორის ხალხური სასიმღერო ტრადიციები და სასცენო ხელოვნება ისეთივე ძველია, როგორც თავად ქართველი ხალხი, მაგრამ, ისტორიული თვალსაზრისით, განსაკუთრებით ღირებული და ფასეულია ის დოკუმენტური წყაროები და ფაქტობრივი მასალები, რომლებიც პირველწყაროს მნიშვნელობას იძენენ და საშუალებას გვაძლევენ ხალხური საშემსრულებლო ხელოვნების, მათ შორის, თვითშემოქმედებითი გუნდების, ცალკეული პიროვნებებისა თუ კონკრეტული ოჯახების შესახებ, დოკუმენტებზე დაყრდნობით ვისაუბროთ.

საქართველოში და, მათ შორის, აჭარაში, საშემსრულებლო ტრადიციების ისტორიული განვითარების თვალსაზრისით, XX საუკუნის 30-40-იანი წლები ერთ-ერთი საინტერესო პერიოდია. საქართველოს დამოუკიდებელი რესპუბლიკის შემდგომ, ეს იყო პერიოდი, როცა ხალხური თვითშემოქმედებითი სასცენო გუნდების ფორმირების პროცესი გეოგრაფიულადაც გაიშალა და მასობრივი ხასიათიც მიეცა. ამ პროცესს თავისი მიზანი და იდეოლოგიური ჩარჩოები გააჩნდა, რამდენადაც ეს იყო დრო, როცა თანდათანობით მტკიცდებოდა ახალი სოციალისტური იდეოლოგია, საფუძველი ეყრებოდა საბჭოთა მოქალაქის იდეას და ამგვარმა მოთხოვნებმა ხალხურ თვითშემოქმედებაზეც თავისებური ასახვა ჰპოვა. მიუხედავად ამგვარი იდეოლოგიური ფონისა, ამ პერიოდმა მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ხალხური სიმღერისა და ცეკვის არაერთი საინტერესო ვარიანტის გადარჩენის თვალსაზრისით.

ნაშრომი, რომელსაც წარმოგიდგენთ, ისტორიული ხასიათისაა, მთლიანად საარქივო მასალებზე დაყრდნობითაა შესრულებული და მხოლოდ ერთ კონკრეტულ პერიოდსა და საკითხს მოიცავს, ესაა XX საუკუნის 30-იან წლებში ხალხური თვითშემოქმედების გუნდების აღრიცხვა-კომპლექტაციისა და რეპერტუარის შერჩევის ზოგადი პოლიტიკა. გეოგრაფიულად იგი ზემო აჭარას, ანუ იმდროინდელი ადმინისტრაციული დაყოფით, ხულოს რაიონს მოიცავს, რომელშიც ერთიანდებოდა შემდგომდროინდელი შუახევის რაიონიც.

აჭარის საარქივო სამმართველოს ბათუმის არქივში დაცული დოკუმენტი წარმოადგენს აჭარის ხალხური შემოქმედების კაბინეტის დირექტორის გიორგაძის¹ მოხსენებით ბარათს, რომელიც 1939 წლის დეკემბერში საქართველოს ხალხური შემოქმედების ცენტრალური სახლის დირექტორის გრიგოლ კოკელაძისადმია წარდგენილი (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24, ფურც.: 1-8, 29, 40, 47, 50, 52).

მოხსენებით ბარათში გიორგაძე მოკლე ისტორიულ ცნობებსაც გვანდის და აღნიშნავს, რომ აჭარაში ხალხური შემოქმედების კაბინეტი 1936 წლიდან არსებობს. იმ დროი-

¹ მოხსენებით ბარათს გიორგაძე ხელს აწერს, როგორც ხალხური შემოქმედების სახლის დირექტორი. თუმცა დოკუმენტს ხელწერა არ ახლავს, არამედ ჩაბეჭდილია მხოლოდ გვარი შემდეგნაირად: „/გიორგაძე/“, ინიციალის გარეშე. აღნიშნული დოკუმენტის მიხედვით გიორგაძის სახელის შესახებ ერთგვარი გაუგებრობაა: თვითშემოქმედებითი გუნდების დათვალიერების ამსახველ ხელნაწერ მასალებში გიორგაძის ხელწერას რამდენიმე ადგილზე ახლავს ინიციალიც, რომელიც აშკარად ასობგერა „ნარ“-ია, ანუ ნ. გიორგაძე. თუმცა იგივე საარქივო საქმეში დევს ხელწერილები, სადაც, ხალხური შემოქმედებითი კაბინეტის დირექტორად მოხსენიებულია კოლია გიორგაძე. ეს საკითხი შემდგომში დაზუსტებას საჭიროებს.

სათვის კაბინეტის საქმიანობა მუსიკალური სასწავლებლის დირექტორს, ფარცხალაძეს ჰქონია შეთავსებული. გიორგაძე მიუთითებს, რომ მას ძალზე გადატვირთული სამუშაო ჰქონდა და რაიონებში წასვლის, იქაური გუნდების დათვალიერების დრო არ ჰქონდა, რის გამოც „კაბინეტის მუშაობა მოისუსტებდა“ (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24).

გიორგაძე კაბინეტის დირექტორად 1939 წლის 15 იანვრიდან დაუნიშნავთ. მისივე თქმით, არავის არავითარი საბუთი არ ჩაუბარებია მისთვის, მხოლოდ მანახეს სად უნდა დავმჯდარიყავიო (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24). 15 იანვრიდანვე მას დაუწვია ყველა თვითმოქმედი წრის აღრიცხვა და გაცნობა-დათვალიერება. ამ დროს ეცნობოდა რეპერტუარს, აძლევდა კონსულტაციებს, დათვალიერების შედეგების შესახებ ანარმოებდა ჩანაწერებს და სხვ. იგი იქვე დასძენს, რომ 1939 წლისათვის კაბინეტის ბიუჯეტი 40 ათასი მანეთით განუსაზღვრავთ. იმავე წელს კაბინეტი გადაუკეთებიათ შემოქმედების სახლად, მაგრამ, როგორც ჩანს ეს ინფორმაცია გიორგაძემ დაზუსტებით არ იცის. ამ საკითხთან დაკავშირებით ერთგვარი გაუგებრობა, ან შეიძლება აჭარისა და თბილისის შესაბამის სამთავრობო სტრუქტურებს შორის ნაკლები კავშირი იყო. ეს იქედან ჩანს, რომ გიორგაძე შეახსენებს კოკელაძეს, რომ მას მიუწერია თბილისში, რათა ხელოვნების სამმართველოს მოეწერა სპეციალური წერილი აჭარაში სამმართველოს უფროსისათვის, დასტურად იმისა, რომ აჭარაში ხალხური შემოქმედების კაბინეტი გადაკეთებულია შემოქმედების სახლად. გიორგაძე აღნიშნავს, რომ ჩვენი სამმართველოს უფროსი არ ეთანხმება მართო იმ მომართვას, რომელიც თქვენს მიერ იყო გადმოგზავნილიო (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24).

გიორგაძეს 1939 წლის 15 იანვრიდან 1939 წლის 31 დეკემბრამდე აჭარაში ხალხური შემოქმედებითი გუნდების გამოვლენის, აღრიცხვისა და დათვალიერების მიზნით რიგი ღონისძიებები გაუტარებია, კერძოდ გუნდების კონსულტაცია და დათვალიერება 96-ჯერ განუხორციელებია და ერთი წლის მანძილზე სულ 200 თვითმოქმედი წრე აღურიცხავს, რომელთა შორის 30 ინდივიდუალური ყოფილა.

ზოგადი სტატისტიკა კი შემდეგი ყოფილა: რაიონული გუნდი — 3. საკოლმეურნეო და თვითმოქმედი გუნდი — 40. მეწონგურეთა ანსამბლი — 14. მოცეკვავეთა ანსამბლი — 8. ხორონის მოცეკვავე — 4. ქართული დრამწრე — 22. რუსული დრამწრე — 13. ბერძნული დრამწრე — 3. სომხური დრამწრე — 3. სასულე ორკესტრი — 10. სიმებიანი ორკესტრი — 10. საბალეტო წრე — 4. მეწონგურეები — 10. მეჭიპონეები — 10. აღმოსავლური ტრიო — 3. ინდივიდუალური შემსრულებლები — 30. იზო² წრეები — 3. მთქმელები — 10 (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24).

საინტერესოა ერთი ცნობა, რომლის მიხედვითაც გიორგაძეს 1939 წელს მოწვეული ჰყოლია ხმისჩამწერი ბრიგადა და ჩაუწერიათ „თითქმის ყველა“ თვითმოქმედი და საკოლმეურნეო გუნდი. ჩანერილ ფირფიტებში ბევრი ისეთი სიმღერები ყოფილა, რომლებიც ფოლკლორულ მასალას შეიცავდა. ამ პერიოდში ხალხური ნაწარმოებების ჩასაწერად ხელშეკრულება კომპოზიტორ ალექსანდრე ფარცხალაძესთან ყოფილა გაფორმებული. ამ ხელშეკრულების ფარგლებში ჩანერილი სიმღერების ნაწილი 1939 წლის 31 დეკემბერს ალ. ფარცხალაძეს ჩაუბარებია, დანარჩენი კი 1940 წლის 1 მაისამდე უნდა ჩაებარებინა. აჭარის ხალხური შემოქმედების კაბინეტი გადასამზადებელ კურსებზე კანდიდატების გაგზავნასაც გეგმავდა და ამ მიზნით სიებსაც ადგენდა (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24).

² აბრევიატურა „იზო“ შექმნილია რუსულის მიბაძვით, თუმცა შეცდომით. რუსული «изообразительное искусство» ქართულად შემოკლებული სახით ჩანერილია, როგორც „იზო“. 1930-იან წლებში აჭარაში მოქმედებდა პროფესიული ხატვის სტუდიები, რომელთა რაოდენობა ჩანს სამი იყო. აღნიშნული აბრევიატურის დაზუსტებისათვის მაღლობა ქალბატონ ნინო ნიჭარაძეს (მხატვარი, ბათუმის ხელოვნების მუზეუმის დირექტორი) და აიდა აბუსერიძეს (ბათუმის ხელოვნების ცენტრის მენეჯერი).

დასასრულს, გიორგაძე სთხოვს, რომ ყურადღება მიაქციონ და დაეხმარონ ბიუჯეტის, შტატის, ბინისა და ტრანსპორტის საკითხებზე, რადგან არსებულ პირობებში მუშაობა მას შეუძლებლად მიაჩნდა. დასძენს, რომ შედგენილი ჰქონია მომავალი, ანუ 1940 წლის სამუშაო გეგმა და ერთი ეგზემპლარი თბილისში გრ. კოკელაძესთანაც გადაუგზავნია.

მოხსენებით ბარათს მოსდევს აჭარის ხალხური შემოქმედების სახლის მიერ აღრიცხული თვითმოქმედი წრეების სია — 1939 წლის 1 იანვრიდან 1939 წლის 31 დეკემბრამდე. აღნიშნული სია ანკეტის სახითაა შედგენილი, სადაც შემდეგი ინფორმაციაა მოცემული: წრეების სრული დასახელება, რომელ ორგანიზაციასთან არის ჩამოყალიბებული და რომელ წელს არის ჩამოყალიბებული წრე, წევრების რაოდენობა, ხელმძღვანელის სახელი და გვარი, რომელ ენაზე წარმოებს მუშაობა, ხელმძღვანელის განათლება ხელოვნების დარგში, ხელმძღვანელის საერთო განათლება, ხელმძღვანელის პარტიულობა და შენიშვნა (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24). ამ სახის ინფორმაცია ანკეტაში გუნდის წევრების შესახებაც არის წარმოდგენილი, რაც ძალზე საინტერესოა ხალხურ ხელოვნებაში ჩართულ პირთა სოციოლოგიური კვლევის თვალსაზრისით.

აღნიშნულ ანკეტაში აჭარა რამდენიმე ადმინისტრაციულ ერთეულადაა დაყოფილი და, შესაბამისად, მათში შემავალი შემოქმედებითი ჯგუფებიც დიფერენცირებულადაა აღწერილი. ესენია: ქალაქი ბათუმი და მისი რაიონი, ქობულეთის რაიონი, ქედის რაიონი, ხულოს რაიონი და ცალკეა გამოყოფილი აჭარის ხალხური შემოქმედებითი სახლის მეთვალყურეობით არსებული, სახელმწიფო ხარჯზე მყოფი ობიექტები.

ინფორმაციული თვალსაზრისით, ეს მასალები საკმაოდ მოცულობითი და მრავალფეროვანია, ამიტომაც ნაშრომში მხოლოდ ხულოს რაიონში შემავალ გუნდებს შევხებით.

ბათუმის არქივის აღნიშნული დოკუმენტის მიხედვით, ხულოს კულტურის სახლთან არსებული გუნდების სია შემდეგია:

1. მომღერალთა გუნდი. დაარსდა 1939 წელს 32 წევრით. ხელმძღვანელი ნესტორ ჯიბლაძე. ანკეტაში მითითებულია, რომ მუშაობა ქართულ ენაზე წარმოებს. თავად ნესტორ ჯიბლაძეს სახელოვნებო მიმართულებით „არავითარი“ განათლება არ ჰქონია, ხოლო საერთო განათლების გრაფაში აღნიშნულია, რომ მას საშუალო განათლება ჰქონია და იყო უპარტიო.

2. მეჩოგურე აჭარელ ქალთა ანსამბლი. დაარსდა 1918 წელს 22 წევრით. ხელმძღვანელი ნესტორ ჯიბლაძე. აქაც ხელმძღვანელის შესახებ ანკეტაში იგივე მონაცემებია.

3. საბავშვო გუნდი. დაარსდა 1939 წელს 27 წევრით. ხელმძღვანელი ჩიხლაძე (ინიციალი არაა მითითებული). ჩიხლაძის გუნდი ქართულ ენაზე მუშაობდა. ხელმძღვანელს სახელოვნებო მიმართულებით „არავითარი“ განათლება არ ჰქონია. ზოგადად კი საერთო განათლების სვეტი აღნიშნულია, რომ „დაბ“, ანუ დაბალი განათლება ჰქონდა. ჩიხლაძე ალკკ-ს წევრი ყოფილა.

4. სოფელ ხიხაძირის მეხორონეთა ანსამბლი. დაარსდა 1938 წელს.³ ამ გუნდის დაარსების თარიღს დამატებითი კვლევა სჭირდება. ასლან აბაშიძეც ქართულ ენაზე ახორციელებდა მუშაობას და მასაც „არავითარი“ სახელოვნებო განათლება არ ჰქონია. საერთო განათლების გრაფაში აღნიშნულია, რომ მას „დაბ“ — დაბალი განათლება ჰქონია და უპარტიო იყო.

5. სოფელ ჭვანას ქართული დრამატული წრე. დაარსდა 1939 წელს, 13 წევრით.

³ ანკეტაში დაარსების თარიღში (1938) ციფრ „3“-თან ერთად ციფრი „1“-იცაა. ციფრი „3“ უფრო მკრთალად, ხოლო ციფრი „1“ უფრო მკვეთრად ჩანს. ორივე ციფრი ერთმანეთზეა გადაწერილი ისე, რომ ძნელი დასადგენია, გუნდის დაარსების თარიღად 1938 თუ 1918 წელი უნდა მივიჩნიოთ

ხელმძღვანელი დომენტი ხაინდრავა. იგი ქართულ ენაზე ახორციელებდა მუშაობას და მასაც „არავითარი“ სახელოვნებო განათლება არ ჰქონია. საერთო განათლების გრაფაში აღნიშნულია, რომ მას საშუალო განათლება ჰქონია და უპარტიო იყო.

6. ხულოს კულტურის სახლის სასულე ორკესტრი. დაარსდა 1939 წელს 23 წევრით. ხელმძღვანელი ლორთქიფანიძე. იგი ქართულ ენაზე ახორციელებდა მუშაობას და მასაც „არავითარი“ სახელოვნებო განათლება არ ჰქონია. საერთო განათლების გრაფაში აღნიშნულია, რომ მას საშუალო განათლება ჰქონია და ალკკ-ს წევრი იყო.

7. სოფელ დიოკნისის ქართული დრამატული წრე. დაარსდა 1939 წელს, 14 წევრით. ხელმძღვანელი კაპიტონ ლაშხია. ქართულ ენაზე ახორციელებდა მუშაობას, არ ჰქონდა სახელოვნებო განათლება, იყო საშუალო განათლების მქონე და ალკკ-ს წევრი.

8. სოფელ ყინჩაურის დრამატული წრე. დაარსდა 1939 წელს, 18 წევრით. ხელმძღვანელი კოპალიანი. ქართულ ენაზე ახორციელებდა მუშაობას, არ ჰქონდა სახელოვნებო განათლება, იყო საშუალო განათლების მქონე და ალკკ-ს წევრი.

9. სოფელ რიყეთის დრამატული წრე, დაარსდა 1939 წელს, 17 წევრით. ხელმძღვანელი ბიქტორ თოდუა. ქართულ ენაზე ახორციელებდა მუშაობას, არ ჰქონდა სახელოვნებო განათლება, იყო საშუალო განათლების მქონე და ალკკ-ს წევრი.

10. სოფელ აღმეს მომღერალთა გუნდი. დაარსდა 1939 წელს 25 წევრით. ხელმძღვანელი რეფეთ მელაძე. ქართულ ენაზე ახორციელებდა მუშაობას, არ ჰქონდა სახელოვნებო განათლება, იყო საშუალო განათლების მქონე უპარტიო.

11. სოფელ აღმეს მეხორონეთა ანსამბლი. დაარსდა 1939 წელს, 5 წევრით. ხელმძღვანელი მელაძე (ინიციალის გარეშეა). ქართულ ენაზე ახორციელებდა მუშაობას, არ ჰქონდა სახელოვნებო განათლება, იყო საშუალო განათლების მქონე უპარტიო.

12. ხულოს რაიონში მოქმედებდა, ასევე სიმღერის 10-წლედ და არსებობდა 10-წლედის მომღერალთა გუნდი, რომელიც 1939 წელს დაარსდა, 32 წევრით. ხელმძღვანელი ლორთქიფანიძე (ინიციალის გარეშეა — თ.ტ.). ქართულ ენაზე ახორციელებდა მუშაობას, არ ჰქონდა სახელოვნებო განათლება, იყო საშუალო განათლების მქონე უპარტიო.

აღნიშნული ანკეტის მიხედვით სულ ხულოს რაიონის ხალხური თვითშემოქმედების გუნდებში აღრიცხული იყო 240 წევრი (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24).

ზემოთ დასახელებული საარქივო მასალები შეიცავს, ასევე, ხულოს რაიონის გუნდების დათვალიერების შედეგებს. ხულოს სახელოვნებო გუნდების დათვალიერება მხოლოდ ხალხური შემოქმედებითი კაბინეტის დირექტორს, გიორგაძეს და ინსპექტორს, ე. დოლიძეს უწარმოებიათ. ამ დათვალიერების დროს შესრულებული ჩანაწერები ხელნაწერია, შესრულებულია მელნით, სასკოლო რვეულში. დათვალიერების შედეგები, მართალია, ზოგ შემთხვევაში ტრაფარეტულია, მაგრამ შიგადაშიგ საინტერესო ინფორმაციას მაინც შეიცავს. მაგალითად, ხულოს არასრული საშუალო სკოლის ქალთა გუნდი 35 მონაფისაგან შედგებოდა და მას პიონერი შადიე მესხი ხელმძღვანელობდა. დათვალიერების შედეგებში აღნიშნულია, რომ გუნდი ძალზე კარგ შთაბეჭდილებას ტოვებს. გუნდთან არიან ნორჩი მოცეკვავეები, რომლებიც ცეკვას სიმღერის თანხლებით ასრულებენ, „ცეკვავენ ხორონს, ფერხულს, ყოლსამას და ლეკურს“. დასახელებულია ნიჭიერი შემსრულებლები: სურიე მიქელაძე და მაცვალა ჩიხლაძე. ცალკეა აღნიშნული დები ჩიხლაძეები და შადიე მესხი, რომლებიც ნიჭიერებით გამორჩეულები ყოფილან. ჩანიშნულია, რომ გუნდი მეჩრონგურებს და საბავშვო პიესებს საჭიროებს, რადგანაც გუნდთან დრამატული წრეც არსებულა, რომელსაც სკოლის დირექტორი ლიპა ჩხიკვიძელი ხელმძღვანელობდა. ზოგადი შეფასების მიზნით, იქვე აღნიშნულია, რომ „კულტურულად ბავშვების აღზრდაში“ სკოლა თვალსაჩინოა და ეს მისი დირექტორის, კარგი მასწავლებლების ენერჯის და უნარიანობის დამსახურებაა (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24).

ხულოს პედსასწავლებლის მონაფეთა გუნდს ხასან მიქელაძე ხელმძღვანელობდა

და მასში 30 მონაწივე შედიოდა. გუნდი სხვადასხვა კომპოზიტორის ნაწარმოებების შესრულების მხრივ საშუალო დონეზეა შეფასებული და მისთვის მითითებაც მიუციათ რეპერტუარის ზოგიერთი სიმღერის შესრულებაზე. ამასთანავე ხელმძღვანელს მიეცა წინადადება, რომ წარედგინა რეპერტუარი დასამტკიცებლად.

ხულოს ქალ მეჩონგურეთა ანსამბლს მენიკი შარაბიძე ხელმძღვანელობდა. ანსამბლი აჭარელი ქალებისაგან შესდგებოდა. მეცადინეობაც ნორმალურად მიმდინარეობდა და საკმაო ნომრებიც ჰქონიათ მომზადებული.

ხულოს საკოლმეურნეო თეატრთან არსებულ გუნდს ვინმე გრიგოლ მდივანი ხელმძღვანელობდა. მითითებულია, რომ გუნდი სამი-ოთხი თვეა ჩამოყალიბებულია, აქვს თავისი რეპერტუარი. მოცემულ გუნდთან დაკავშირებით საინტერესო ამბებია აღწერილი, კერძოდ, დათვალიერების მონაწილეები აღნიშნავენ, რომ ხულოს კულტურის სახლის დირექტორი არ ეხმარება გუნდს, ქმნის აურზაურს, რასაც გამოუწვევია გუნდის დაშლა. დათვალიერების დროს ეს გუნდი ხელახლა შეუგროვებიათ, შეუმონებიათ, ანკეტების მეშვეობით აუყვანიათ აღრიცხვაზე და სამეცადინო ცხრილიც მიუციათ. იქვე მითითებულია, რომ კულტურის სახლი არავითარ დახმარებას არ უწევს რაიონში და სოფსაბჭოებთან არსებულ დრამურებს და გუნდებს, რომ ხულოს და ქედის კულტსახლების გამგეების საქმიანობა შესასწავლია. იქვე კულტურის სახლის გამგეობის საქციელი უფრო დაკონკრეტებულიცაა, კერძოდ: „ისინი დემონსტრაციულად ილაშქრებენ ჩვენს წინააღმდეგ, არ მუშაობენ, ტოვებენ შეკრებას, გუნდის შემონმებას და სხვა“ (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24).

საარქივო მასალები შეიცავს ხელწერილებს, რომლებიც ადასტურებს, რომ აჭარის ხალხური შემოქმედებითი კაბინეტის დირექტორ კოლია გიორგაძისაგან, მაგალითად, ხულოს კულტურის სახლის გამგემ ჩაიბარა ხულოს ქალთა — სოფ. დეკანაშვილების მეჩონგურეთა ანსამბლის მიერ „ჩამღერებული პლასტიკები, სხვადასხვა სახის სიმღერები, 17 ერთეული“. სხვა შემთხვევაში ხულოს ქალთა არასრული საშუალო სკოლის დირექტორი ლიპა ჩხიკვიშვილი ხელწერილით ადასტურებს, რომ ჩაიბარა ფირფიტები, 6 ცალი, სადაც იმავე სკოლის მონაწივეთა სიმღერებია ჩამღერებული. თარიღი 1939 წლის 15/VI (ასს. ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ. 24).

აჭარის ხალხური შემოქმედებითი კაბინეტის დირექტორის მოხსენებით ბარათს თან ახლავს გუნდების შემადგენლობის სია, რომელიც სპეციალური ანკეტის ფორმითაა წარმოდგენილი (ნაშრომს თან ერთვის). აღნიშნული მონაცემები საინტერესო ინფორმაციას შეიცავენ აღნიშნული პერიოდის ზემო აჭარის კულტურული და საგანმანათლებლო მდგომარეობის შესახებ.

ამდენად, აჭარის საარქივო სამმართველოს ბათუმის ცენტრალურ არქივში დაცული, აღნიშნული კონკრეტული დოკუმენტის მიხედვით, აჭარის ხალხური თვითშემოქმედება XX საუკუნის 30-იანი წლების ბოლოსათვის საკმაოდ მრავალფეროვანი და საინტერესო ჩანს. ამ დროისათვის ზემო აჭარაში მოქმედებდა, როგორც მომღერალთა და ქორეოგრაფიული გუნდები, ასევე, თეატრალური დრამატული წრეები. მათ შემადგენლობაში, გარდა ქორეოგრაფიული გუნდებისა, უმთავრესად, იმ დროისათვის აჭარაში მოღვაწე მასწავლებლები და მუშა-მოსამსახურეები დომინირებდნენ, თუმცა, ჩანს, ადგილობრივი მოსახლეობაც იყო ჩართული ზემო აჭარის კულტურულ ცხოვრებაში.

გამოყენებული წყარო

აჭარის საარქივო სამმართველოს ცენტრალური სახელმწიფო არქივი (ასს). ფონდი რ-986, აღნ.1, საქ.24, ფურცელი: 1-8, 29, 40, 47, 50, 52.